

Título: *Cuento español contemporáneo.*
Autor: Mª Angeles Encinar e Anthony Percival
Editorial: Cátedra, Madrid, 1993
Núm páxinas: 326
Tamaño: 18 x 4 cms.

No seu *Cuento español contemporáneo*, Mª Angeles Encinar e Anthony Percival ofrecen unha pormenorizada "Introducción" en dúas partes ('Contexto teórico-crítico, histórico y cultural' e 'Presentación de la antología'). Está a primeira chea de datos útiles para quen dexese unha rápida síntese da orixe e a historia do xénero, as dificultades do seu concepto e o tardío do seu cultivo literario, antítese dun remoto florecemento popular. Alúdese tamén ás diversas investigacións teóricas que sobre o conto, a súa xénese, estruturas, caracteres e tipoloxía fixeron narradores e estudiosos de moi diversas nacionalidades. Neste mesmo apartado pásase unha ollada polas cinco xeracións de contistas, moitos deles tamén grandes novelistas, que foron desenvolvendo o seu traballo dende a guerra civil ata agora: escritores do exilio, do 36, do "medio siglo", dos 60, do 68 e dos 80. Como remate apórtanse noticias da pouco afortunada recepción que o xénero tivo no transcurso dos cincuenta anos longos que nos alonxan da Guerra Civil. Anque se reconece un certo melloramento da cuestión na derradeira década, non se

observa un grande optimismo fronte ó futuro.

Na 'Presentación de la antología' expóñense os criterios de selección destes contos tan recentes -menos catro, todos escritos ou publicados entre 1988 e 1992-. Así mesmo, téntase clasificalos pola súa extensión, a súa temática rural, urbana, estranxeira, feminina, amorosa, rememorativo-familiar, fantástica, mesturadora de realidade, ficción, parodia e metaliteratura ou a súa estrutura segundo a perspectiva da voz, o espacio e o tempo. Polo xeral, afirmase, non hai afáns experimentalistas. Parece clara, iso si, a vontade de esmero no estilo.

Tódolos contos van precedidos dunha pequena nota bio-bibliográfica dos autores, e, case todos, das súas respostas á pregunta "¿Qué representa o qué es para usted el cuento en el momento actual?" Contrasta-las contestacións é, sen dúbida, outro dos atractivos deste libro.

Unha noticia da procedencia dos relatos, algúns inéditos, un cadro cronolóxico e unha selecta, però longa e acertada bibliografía sobre Teoría e Crítica do conto e sobre o Conto español rematan esta "Introducción", non por apretada menos práctica e suxeridora.

Título:	<i>Ultimos narradores. Antología de la reciente narrativa breve española.</i>
Autor:	José Luis González Pedro de Miguel
Editorial:	Hierbaola Ediciones, Pamplona 1993
Núm páxinas:	250
Tamaño:	20 x 13 cms.

En *Ultimos narradores, Antología de la reciente narrativa breve española*, o profesor Santos Sanz Villanueva, autor do prólogo, amósase un tanto escéptico ante o porvir do conto, quizais porque, mirando ó pasado, olla o fato de inxustizas e de indiferencias que fixeron del unha forma menor. Isto ocorreu a pesar das dificultades que supón pechar e concentrar, ás veces en escasas verbas, os caracteres de tensión, intensidade e aínda de lirismo que o conto ha presentar en moito maior grao cá novela, e a pesar de que se fundamenta nos mesmos elementos estruturais ca ela. Quéixase o coñecido crítico de que o conto, por no ter, nin sequera teña en castelán unha denominación unívoca, ó contrario do que vemos noutras linguas.

Na liberdade de temas e de composición, na falla de ríxidas preceptivas e de lindeiros, no feito de que, ninguén en ningures, puidera atopar para el unha precisa definición, o conto seméllase á novela. Mais gáñalle en algo que para os creadores debe de supor un enorme atractivo: ó non se-lo conto un produto puramente comer-

cial, poden dirixirse a un público minoritario e esixente, elixi-los seus lectores.

Para as mostras que aquí se ofrecen seguiuise o criterio, tan obxectable coma outro calquera (recórdanse as verbas de Gerardo Diego en 1934 aludindo a que toda antoloxía é un erro), de que os contistas publicaran o seu primeiro libro de relatos na década dos oitenta, o que non evita unha diferenza de idade de ata trinta anos entre eles. En paralelo coa novela da mesma década, as narracións de corte realista sobrepasan ás fantásticas, trátanse temas moi variados con moi variados recursos, vólvese ó aprecio polo argumento -perdido en tendencias anteriores- e mesmo pola descrición e, engade Santos Sanz, "no hay narraciones criminales y no aparece el gusto de este tiempo nuestro por la metaficción, la recuperación historicista o el barniz culturalista".

Fernando Valls titula o seu estudio inicial "El renacimiento del cuento en España" pois, segundo opina, a situación, lonxe aínda da desexable, é moito máis esperanzadora ca nos sesenta ou nos setenta. Despois de lembrarnos que o conto literario moderno nace con E. A. Poe e que en lingua castelá ten o derradeiro cultivador e teorizador no arxentino Cortázar, sinala a grande influencia que nos españois -sobre todo dende o final dos sesenta, cando as editoriais do país empezaron a publicar sen pausa as súas obras- exerceron os escritores latinoamericanos Borges, Rulfo, Carpentier, García Márquez, o mesmo Cortázar, Vargas Llosa ou Carlos Fuentes, verdadeiros modelos do novo concepto do conto como unha estrutura na que a linguaxe, a fantasía e as técnicas experimentais alcanzas graos de máxima calidade.

Valls continúa cun interesante resume do labor contístico de cada autor escollido, fixándose nos temas, nos recursos compositivos e nos influxos evidentes de escritores xa clásicos nos eidos do

Título: *Son cuentos. Antología del relato breve español. 1975-1993*
Autor: Fernando Valls
Editorial: Espasa-Calpe, Madrid
Núm páxinas: 379
Tamaño: 17,5 x 11,5

conto de século XX. Destaca o ano 1980 pola publicación dos libros *Mi hermana Elba*, de Cristina Fernández Cubas, *Largo noviembre de Madrid*, de Juan Eduardo Zúñiga e *La pirámide de Khéops*, de Ricardo Doménech, que habían marcar novos rumbos no noso relato curto, e o 1986 no que xurdiu unha importante, pero efímera, colección de libros de contos, *Textos tímidos*, da editorial Almarabú, na que publicaron García Márquez, Onetti, Carlos Fuentes, Cela, Torrente, García Hortelano, Vázquez Montalbán e outros. Igualmente breve foi a vida da colección *Relatos*, da editorial Edhasa, que se inaugurou a principios de 1991 e só durou un ano. No remate do mesmo 1991 Hierbaola Ediciones aventurouse con *La letra pequeña* que segue hoxe adicada a publicar narracións curtas, antoloxías e estudos sobre o xénero, pero as dúas editoriais que máis arriscan por levalo adiante son, sen dúbida, Anagrama e Alfaguara.

O número de antoloxías que saíron á rúa entre 1975 e 1993 pode acercarse á centena. Pola súa valía destaca Fernando

Valls a de Gonzalo Sobejano e Gary D. Keller, *Cuentos españoles concertados. De Clarín A Benet*, que saiu en Nova York no 1975, a de Medardo Fraile, *Cuento español de posguerra*, de 1986, a de Oscar Barrero, *El cuento español, 1940-1980*, de 1989 e a da revista *Lucanor* no seu número especial "El cuento en España, 1975-1990" -6 de setembro de 1991-, imprescindibles como antecedentes das que hoxe se publican e como medios de acceso á historia do xénero ó longo do século e, en especial, despois da guerra.

Os máis invocados mestres dos nosos contistas son Maupassant, Chejov e Poe, Joyce, Virginia Woolf, Kafka, J. D. Salinger ou Raymond Carver, pero, sobre todo, os hispanoamericanos Cortázar, Borges, Bioy Casares, Rulfo, Onetti..., pois souberon, moito mellor ca nós, utiliza-la lingua nos reducidos e condensados límites do conto.

Remata Valls o seu prólogo cunha extensa bibliografía en tres apartados: "Antologías", "Artículos, Prólogos y Libros", "Los autores reflexionan sobre el género". Estamos, sen dúbida, ante unha presentación de contos que supón un estudio minucioso, profundo e meditado e que pon ó noso alcance a posibilidade de coñece-la traxectoria dos autores do noso tempo e unhas ilustrativas mostras do seu facer literario.

Algo pasa co conto: é evidente. Está a pasar dende hai tempo e tentando chegar a algures. Nós -quizais nos falte perspectiva- non o damos tomado con esa certa amargura desilusionada coa que o ve Santos Sanz. Anque fala de rexurdimento, de interese por parte dos estudiosos e de antoloxías precedentes, sinala que, en definitiva, o seu obxectivo acaba nas aulas e que sen elas as compilacións non terían razón de ser. De calquera xeito, de non acadar outra sorte, ogallá acerte nisto e se enchan as aulas de contos.

* * *

Cando eramos rapaces circulaba unha obríña de Jardiel Poncela, *Para leer mientras sube el ascensor*. Estaba -e segue a estar para quen se sinta tentado- tan chea de inxeniosidade que moitos, que por certo non tiñamos ascensor nin cartos para libros, liámola ós anaquiños, pasabámola uns ós outros e pelexabamos por ver a quen lle tocaba mañá. Lembrándome disto penso se Jardiel non se adiantaba ó futuro. E ó mellor o futuro é do conto; se cadra a novela acaba por meter medo ou por

perder funcionalidade, en especial esa novela de grande peso físico e de grosa aparencia que, nestes tempos sen acougo, impón unha especie de respecto e leva ós menos proclives á lectura a deixala en repouso, agardando un despois que non chega xamais. Puidera ter razón Marina Mayoral cando, ó final da súa resposta a esa especie de enquisa do libro de Cátedra, afirma: "El cuento es el género del siglo XXI. En un mundo cada vez más acelerado el arte ha de refugiarse en formas rápidas, concisas, que transmitan de forma inmediata, sin pérdida de tiempo, aquello que el artista tiene que decir" (ed. cit., p. 136). E aquilo que o lector ten que atopar, engadiremos, porque, se alguén non o recrea ou non o soña, ó conto só lle queda morrer, cheo de friaxe, entre o po de aburridos andeis.

En todo caso, autores e librerías están a ofrecer contos. E nós, dende estas liñas, queremos recibilos con ledicia, porque non pode ser que os teñamos aí e que pasemos por eles sen coidar que o mesmo feito do seu florecemento ten xa un significado.

Ana María Platas Tasende